

“TÜBİTAK-BİDEB 2229-Bilimsel Eğitim Etkinliklerini Destekleme Programı”

TÜRK DİLİ ARAŞTIRMALARINDA DİLBİLİMSEL BAKIŞ AÇILARI

Genç Araştırmacılar ve Lisans Üstü Öğrenciler İçin Yaz Okulu

24-28 Ağustos 2015

ESOGÜ, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

1. GÜN: 24 AĞUSTOS 2015, Pazartesi

SAAT	KONU	İÇERİK	SORUMLU EĞİTMEN/DANIŞMAN
08.00–08.30	Kayıt ve Açılış	Katılımcı kayıtları yapılacaktır. Açılış konuşmalarından sonra yaz okulunun amacı anlatılacak, öğretim üyeleri tanıtılacak, katılımcılar birbirleriyle tanışacak ve çalışma konularından kısaca söz edilecektir. Ayrıca katılımcılara Yaz Okulu hakkında teknik bilgi verilecektir.	<i>Prof. Dr. Erdoğan Boz</i> (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
08.30–10.00	Metin Dilbilim Uygulamaları Metinlerin Anlaşılmasına Ne Kadar Hizmet eder?	Metin dilbilim nedir? Bu soruya teorik noktada cevap verilecektir. Metin dilbilimin teorisi kurulduktan sonra uygulamaları hakkında bilgilendirmeye geçilecek ve bu alanın metinlerin anlaşılmasına ne kadar katkıda bulunacağı üzerinde durulacaktır.	<i>Prof. Dr. Mehmet Aydın</i> (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
10.00 – 10.30	Çay-Kahve Arası		
10.30–12.00	Derlem Dilbilim ve Dil Araştırmaları	Derlem dilbilimin bir disiplin olarak dilbilimin diğer tüm alanlarına doğrudan ya da dolaylı olarak yaptığı katkılar üzerinde durulacaktır. Dilbilimin alt dallarından olan <i>sözlükbilim, gramer, anlambilim, sosyo-dilbilim, biçembilim vb.</i> alanlarda derlemlerden yoğunlukla yararlanılmaktadır. Bu alt dallardan batıda yapılan çalışmalara örnekler verilerek Türkçe için ortaya koyulan çalışmalar tanıtılacaktır.	<i>Doç Dr. Bülent Özkan</i> (Mersin Üniversitesi)
12.00 – 13.30	Öğle Yemeği		
13.30–15.00	Ana Hatlarıyla Göstergebilim	Bu derste gösteren-gösteren-gösterge kavramları ele alınarak göstergebilim adlı disiplin anlatılacaktır. Türkçeye <i>göstergebilim</i> olarak çevrilen kelime Charles Sanders Peirce'ın tesiriyle Amerikan geleneğinde <i>semiyotik</i> , Ferdinand de Saussure etkisiyle Avrupa geleneğinde <i>semiyoloji</i> kelimeleriyle ifade edilir. Semiyotik terimi Yunan kökenlidir. Yunancada <i>semeiotikos, semeiosis, semeioun</i> ve <i>sema</i> gibi kavramlar 'gösterme, gösteren, işaret' gibi anlamlara	<i>Doç Dr. Kerim Demirci</i> (Pamukkale Üniversitesi)

		<p>gelir. Hatta anlambilim diye bildiğimiz <i>semantik</i> de aynı kökten gelir. Kelimenin veya cümlenin neyi gösterdiği, neye işaret ettiği, ne anlama geldiği demektir. Latincedeki <i>Aliquid stat pro aliquo</i> ‘Bir şey başka bir şeyi gösterir’ deyişi göstergebilimi çok kısa bir şekilde özetler. Yeryüzünde her bir varlık önce kendi varlığını gösterir, sonra da başka şeyleri ima eder. Göstergebilim açısından bakılınca her bir varlığın kendi halinde bir dili vardır. Buna <i>hal dili</i> veya eski tabirle <i>lisân-ı hâl</i> denir. Mesela belirli parmağa takılan yüzük nişanlılığı ve evliliği gösterir. Bu, dil dışı gösterge demektir. Dilsel göstergeler açısından bakılınca dildeki her unsur bir göstergedir. Türkçede <i>uçak</i> kelimesi uçağın varlığını gösterdiği gibi koskoca ‘yönelme’ durumu tek bir sestten oluşan -A ekiyle gösterilmektedir. Binlerce çoğul varlık -<i>lar</i> morfemi sayesinde ifade edilebilmektedir.</p>	
15.00 – 15.30	Çay-Kahve Arası		
15.30–17.30	Öğrenci Sunumu 1	<p>Öğrenci sunumlarına ayrılan bu iki saatte öğrenciler projelerini sunacaklardır. Sunumlarda amaç, yöntem, veri, bulgular, sorunlar öncelikli olacaktır. Daha sonra öğrenci sunumları bütün yönleriyle, katılımcıların hepsinin söz alabileceği biçimde tartışılacak, güçlü ve zayıf yönleri değerlendirilecektir.</p>	<p><i>Prof. Dr. Gürer Gülsevin</i> (Ege Üniversitesi)</p>
	Öğrenci Sunumu 2		

2. GÜN: 25 AĞUSTOS 2015, Salı

SAAT	KONU	İÇERİK	SORUMLU EĞİTMENLER ve DANIŞMAN
08.30–10.00	Derlem Dilbilim ve Dil Öğretimi	Derlem dilbilimin ilke ve yöntemleriyle ortaya koyulan sıklık dizinleri, sözbiçimlerin çıkarımı, bağlam içi sözcükbirim gösterimi, birlikte kullanımlar ve eşdizimliliklerin çıkarımı gibi derlemelerin dil öğretim üzerine yapabileceği katkılar üzerinde durulacak ve Türkçe üzerine yürütülmüş çalışmalardan örnekler verilecektir.	<i>Doç Dr. Bülent Özkan</i> (Mersin Üniversitesi)
10.00 – 10.30	Çay-Kahve Arası		
10.30–12.00	Dil Tipolojileri ve Dil Evrensellikleri	Başta Greenberg olmak üzere, Chomsky'nin ve Comrie'nin tipoloji ve evrensellikler üzerine ortaya attıkları tezler ele alınacak ve dünya dillerinden örnekler sunulacaktır. Bunun için edilgen yapı tipolojisi model olarak analiz edilecektir.	<i>Doç Dr. Ferhat Karabulut</i> (Celal Bayar Üniversitesi)
12.00 – 13.30	Öğle Yemeği		
13.30–15.00	Metin Dilbilim Açısından Evliya Çelebi Seyahatnamesi	Metin dilbilim açısından Evliya Çelebi Seyahatnamesi incelenecektir. Bunun için seçilen konu <i>tekrarlar</i> olacaktır. <i>Tekrarların</i> yazarların üslubunu tespitteki önemi ve <i>tekrarların</i> metne kattığı değerler üzerinde durulacaktır.	<i>Prof. Dr. Mehmet Aydın</i> (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
15.00 – 15.30	Çay-Kahve Arası		
15.30–17.30	Öğrenci Sunumu 3	Öğrenci sunumlarına ayrılan bu iki saatte öğrenciler projelerini sunacaklardır. Sunumlarda amaç, yöntem, veri, bulgular, sorunlar öncelikli olacaktır. Daha sonra öğrenci sunumları bütün yönleriyle, katılımcıların hepsinin söz alabileceği biçimde tartışılacak, güçlü ve zayıf yönleri değerlendirilecektir.	<i>Prof. Dr. Gürer Gülsevin</i> (Ege Üniversitesi)
	Öğrenci Sunumu 4		

3. GÜN: 26 AĞUSTOS 2015, Çarşamba

SAAT	KONU	İÇERİK	SORUMLU EĞİTMENLER ve DANIŞMAN
08.30–10.00	Anlam Değişmeleri	Anlam değişmeleri, anlam değişmelerinin nedenleri ve tipolojisi, Türkçedeki anlam değişmesi çeşitlerinin -mevcut çalışmalar üzerinden- dilbilimsel yöntemlerle tartışılıp eleştirilmesi.	<i>Yrd. Doç. Dr. Gülcan Çolak Bostancı</i> (Gazi Üniversitesi)
10.00 – 10.30	Çay-Kahve Arası		
10.30–12.00	Ortega Y. Gasset Eserleri ve Dilbilim	Adán el parasío (1910: Âdem Cennette), Meditaciones del Quijote (1914: Kişot Üzerine Düşünceler), El tema de nuestro tiempo (1923: Çağımızın Konusu), España invertebrada (1922: Omurgasız İspanya), La Rebelión de las masas (1929: Kitlelerin Ayaklanması) gibi başlıca eserleri üzerinden felsefesi üzerinde durulacaktır.	<i>Prof. Dr. Mehmet Aydın</i> (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
12.00 – 13.30	Öğle Yemeği		
13.30–15.00	Derlem Dilbilim ve Sözlükbilim	Derlem dilbilim çalışmalarının belki de odak noktası sözlükbilim çalışmaları olarak değerlendirilebilir. Bu anlamda batı dilleri için ortaya koyulan çalışmalar üzerinde durulacak ve Türkçe üzerine Tübitak desteğiyle oluşturulmuş derlemler aracılığıyla ortaya koyulmuş sözlükbilim çalışmaları üzerinde durulacak yöntem ve uygulama olarak yapılabileceklerin sınırları üzerinde durulacaktır.	<i>Doç Dr. Bülent Özkan</i> (Mersin Üniversitesi)
15.00 – 15.30	Çay-Kahve Arası		
15.30–17.30	Öğrenci Sunumu 5 Öğrenci Sunumu 6	Öğrenci sunumlarına ayrılan bu iki saatte öğrenciler projelerini sunacaklardır. Sunumlarda amaç, yöntem, veri, bulgular, sorunlar öncelikli olacaktır. Daha sonra öğrenci sunumları bütün yönleriyle, katılımcıların hepsinin söz alabileceği biçimde tartışılacak, güçlü ve zayıf yönleri değerlendirilecektir.	<i>Prof. Dr. Gürer Gülsevin</i> (Ege Üniversitesi)

4. GÜN: 27 AĞUSTOS 2015, Perşembe

SAAT	KONU	İÇERİK	SORUMLU EĞİTMENLER ve DANIŞMAN
08.30–10.00	Deyim Aktarmaları	Deyim aktarmalarının (metafor) sınıflandırılmasında kullanılan ölçütlerin dilbilimsel yaklaşımla değerlendirilmesi; benzetme-istiare-metafor kavramlarının aktarma tipolojisi çerçevesinde yorumlanıp açıklanması.	<i>Yrd. Doç. Dr. Gülcan Çolak Bostancı</i> (Gazi Üniversitesi)
10.00 – 10.30	Çay-Kahve Arası		
10.30–12.00	Chomsky ve Üretken-Dönüşümlü Dilbilgisi Kuramı	Bu derste 20. yüzyılın ikinci yarısına damgasını vuran Chomsky'nin Syntactic Structures (1957) ve Aspects of the Theory of Syntax (1965) adlı eserlerinde ortaya koyduğu kurallar üzerinde durulacak ve Türkçe bu bağlamda analiz edilecektir. Chomsky'nin, cümlesel unsurları aralarındaki ilişkiler bağlamında ele aldığı ve bu ilişkileri analiz ederek dil evrenselliklerini ortaya koyduğu önemli çalışması Lectures on Government and Binding: The Pisa Lectures (1981) teorik altyapı olarak kullanılacaktır.	<i>Doç Dr. Ferhat Karabulut</i> (Celal Bayar Üniversitesi)
12.00 – 13.30	Öğle Yemeği		
13.30–15.00	Ferdinand de Saussure'nin İkilikleri	Bilindiği gibi Ferdinand de Saussure (1857-1913) İsviçreli olup modern dilbilimin kurucusu olarak kabul edilir. Kendisine gelene kadar yapılan bütün dil incelemelerini toparlayıp sistemleştiren, öteki bilim dalları gibi dili çalışmanın da bir bilim olduğunu gösteren kişi Saussure'dür. Ölümünden sonra ders notlarının öğrencileri tarafından toplanmasıyla ortaya çıkan <i>Genel Dilbilim Dersleri</i> adlı eseri dil çalışmalarına damga vuran en önemli eserlerin başında yer alır. <i>Modern dilbilimi</i> kuran ve <i>yapısalcılık</i> 'structuralism' yaklaşımını formüleştiren kişi olarak bilinir. Saussure teorisine ait birçok terim olmasına rağmen en çok öne çıkan dört adet meşhur ikilisi vardır. Bu ikililer birbirini tamamlayan kavramlardır.	<i>Doç Dr. Kerim Demirci</i> (Pamukkale Üniversitesi)
15.00 – 15.30	Çay-Kahve Arası		
15.30–17.30	Öğrenci Sunumu 7	Öğrenci sunumlarına ayrılan bu iki saatte öğrenciler projelerini sunacaklardır. Sunumlarda amaç, yöntem, veri, bulgular, sorunlar öncelikli olacaktır. Daha sonra öğrenci sunumları bütün yönleriyle, katılımcıların hepsinin söz alabileceği biçimde tartışılacak, güçlü ve zayıf yönleri değerlendirilecektir.	<i>Prof. Dr. Gürer Gülsevin</i> (Ege Üniversitesi)
	Öğrenci Sunumu 8		

5. GÜN: 28 AĞUSTOS 2015, Cuma

SAAT	KONU	İÇERİK	SORUMLU EĞİTMENLER ve DANIŞMAN
08.30–10.00	Türkçe Sözlüklerdeki Leksik Birimler	Türkçe sözlüklerdeki leksik birimlerin tanımlanmasında ve anlamların sıralanmasında görülen karmaşanın, aynı anlamın ayrı ayrı açıklanmasının, bazı anlamların mecaz olarak belirtilmesindeki tutarsızlıkların dilbilimsel ölçütler doğrultusunda tartışılması.	<i>Yrd. Doç. Dr. Gülcan Çolak Bostancı</i> (Gazi Üniversitesi)
10.00 – 10.30	Çay-Kahve Arası		
10.30–12.00	Yapısalcılık Kavramından Anladıklarımız	Yapısalcılık batılı dillerdeki karşılığı olan ‘structuralizm’ kelimesinin içinde <i>-izm</i> ekini barındırsa da birçok ‘izm’ gibi dünyaya nizam vermek isteyen bir fikir akımı, ideoloji veya doktrin değil, dünyada cereyan eden her şeyi anlamak için kullanılan bir araç yahut metottur. Yapı, parçalar ile bütünlerin, bütünler ile parçaların belirli anlam veya fonksiyon etrafına oluşturduğu birliktelikler bütünüdür. Normal şartlar altında insanların yaptığı her davranışın, her konuşmanın, her hareketin ve her işin altında, yapılan o işi düzenli hale getiren bir yapı vardır.	<i>Doç Dr. Kerim Demirci</i> (Pamukkale Üniversitesi)
12.00 – 13.30	Öğle Yemeği		
13.30–15.00	Dilin Niteliği	Dilin kökeni, dillin doğası ve Platon’un Cratylos Diyalogu bağlamında adlar (dil) ve işlevleri ele alınacak, dil-kültür ve dil-düşünce ilişkisi Sapir ve Worf kuramlarından hareketle tartışılacaktır.	<i>Doç Dr. Ferhat Karabulut</i> (Celal Bayar Üniversitesi)
15.00 – 15.30	Çay-Kahve Arası		
15.30–17.30	Öğrenci Sunumu 9	Öğrenci sunumlarına ayrılan bu iki saatte öğrenciler projelerini sunacaklardır. Sunumlarda amaç, yöntem, veri, bulgular, sorunlar öncelikli olacaktır. Daha sonra öğrenci sunumları bütün yönleriyle, katılımcıların hepsinin söz alabileceği biçimde tartışılacak, güçlü ve zayıf yönleri değerlendirilecektir.	<i>Prof. Dr. Gürer Gülsevin</i> (Ege Üniversitesi)
	Öğrenci Sunumu 10		
17.30–18.00	Genel Değerlendirme ve Kapanış	Yaz okulunun genel bir değerlendirmesi yapılacak, ileriye dönük ortak çalışma imkanları görüşülecek, yaz okulunun bir sonraki yıl için planlaması yapılacaktır. Ayrıca katılanlara sertifikaları dağıtılacaktır.	<i>Prof. Dr. Erdoğan Boz</i> (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

Katılımcıların Konaklama Tarihleri

Giriş: 23 Ağustos 2015 Pazar

Çıkış: 28 Ağustos 2015 Cuma